

SARKANYOK ENCIKLOPÉDIÁJA

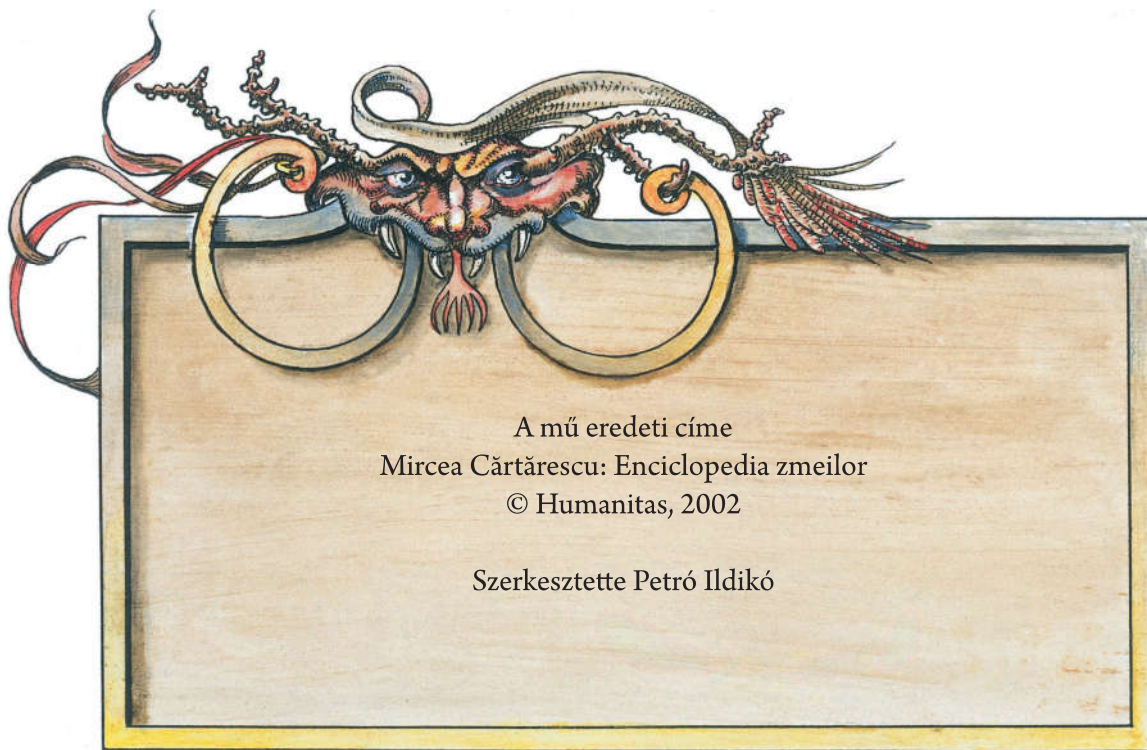
Összeállította
MIRCEA CĂRTĂRESCU

Rajzolta
TUDOR BANUŞ

Fordították
GERGELY ZSUZSA és SZŐCS GÉZA

BOOKART
Csíkszereda, 2011

A mű eredeti címe
Mircea Cărtărescu: Enciclopedia zmeilor
© Humanitas, 2002

Szerkesztette Petró Ildikó

A kötet megjelenését a Communitas Alapítvány támogatta

ISBN 978-606-92476-7-9

Magyar kiadás © Bookart Kiadó, 2011
Magyar fordítás © Gergely Zsuzsa, Szőcs Géza, 2011

Előszó

an annak már jó két évtizede is, hogy még ifjú kezdő újságíró koromban részese lehettem annak a megindító pillanatnak, mikor közszemlére tették a külön erre a célra berendezett The Pennsylvanian Institute for Unreliable Studies (PIUS) hatalmas hűtőtermének közepén azt az óriási jég tömböt, melyen áttetszett egy félelmetesen nagy árnyék. Ekkor már tudtam, hogy életem útvonala immáron határozott irányt vett.

Félénken és nagy-nagy kíváncsisággal közeledtem a hideget és ködöt árasztó kristályhoz. A jég tömeg belsejébe préselődött lény semmire nem hasonlított, ami ezen a földön látható, noha kissé bárgyú mosolya különös emberi vonást kölcsönzött neki. De a masszív koponyából előmeredő tíz szarv, a füle háta mögötti tollbokréta, mely még megőrzött valamit ibolyaszín árnyalatából és főleg az a rettentő pikkelyoszlop, mely hátgerincét szegélyezte tarkójától lefelé, egészen a kissé hüllőszerű farokig, mind-mind egy dantei kreatúra fantasztikus légkörét árasztotta. A lény páncélban volt, övében rettentő acél jatagánnal, pengéjén rúnajelekhez hasonló rovásokkal. Négyujjú karmos öklében még mindig egy buzogányt szorongatott, bizonyosan nyomott jó pár tonnát.

Első találkozásom volt ez a *sárkánnyal*, neki szenteltem ezután egész pályámat és minden erőmet. Attól kezdve körbeutaztam nyomában az egész világot, régészeti lelőhelyeket kerestem fel, bejártam a földalatti univerzumot, heteket-hónapokat töltöttem tanulmányozásával a nagy könyvtárakban, nagyvárosok megalapításának legendáiba mélyedtem el. Ezek arról regéltek, hogy egyik vagy másik sárkánygyík életét vesztette az illető város szentjével való párviadalban, aki éppen ezáltal vált a város patrónusává. Beszélgetéseket folytattam a rezervátumokban és állatkertekben élő néhány még megmaradt példánnyal. Ma is büszkén viselem ezeknek a „harmadik típusú találkozásoknak” a nyomait: három hiányzó

ujjat a bal kezemen és egy csinos fém protézist a csípőmben, mely csak esős időben okoz nekem némi kellemetlenséget.

E szerény, áldozatkész kutatás eredménye itt ez a maga nemében egyedülálló *Sárkányok enciklopédiája*: oldalain első alkalommal mutatkozik meg eme ősi, intelligenciával bíró fajta, mely évezredekken keresztül riválisa volt az embernek. Ez a sárkány első multidiszciplináris ábrázolása, a maga teljes nagyszerűségében és minden aspektusában. A sárkánynemzetség számos fajtájának biológiai, gazdasági, szociális, kulturális, lingvisztikai és viselkedéstani valósága alkotja a munka első részének tárgyát.

A második részben helyesnek gondoltam teljes egészében átvenni az eredeti sárkányirodalom egyik híres epikus ciklusát, *Meer-Tscha gyűrűs zurbája* címmel. Megfejtéséhez több mint négy év kitartó munkájára volt szükség. A tíz egybefüggő történetet tartalmazó írást egy keményfából faragott bunkón fedeztük fel, amit egy bitumenes réteg épségben őrzött meg. *Meer-Tscha Zurbáját* a mai napig a sárkányélet és sárkánypsichológia teljes értékű dokumentumának, egyben fgyelemre méltó irodalmi alkotásnak ismerik el.

Becsületbeli kötelességem előszavam végén köszönetemet kifejezni mindazoknak, akik mellettem álltak, biztattak, tanácsokat adtak és kíméletlenül kritizáltak abban az időben, amikor ezt a könyvet írtam: jó feleségemnek, Alsaciának és sógornőmnek, Lorenának (igazi védőangyalaimnak), prof. dr. Serenus Pseudoanaximandros úrnak (Mönchengladbach-i Egyetem), Calinic atyának (Prescurai-kolostor), Pandeale Ion őrmester úrnak a 6-os Számú Rendőrőrsről, Elena Vrâncioaia asszonynak (kinek gyöngéd hangon elmondott meséi megédesítették gyermekkoromat), a The Special Research Institute of the South-Eastern Tzandarey tudományos kutatócsoportjának, továbbá annak az egységes és elszánt sárkánycsapatnak is, melynek tagjai abban a megtiszteltetésben részesítettek, hogy írásomat jegyzetekkel látták el. E csoporthoz tartozott Herr Koole, Bitem App, Grrroooooowsfrtkis és a boldogtalan Arromarroma, a sárkányok sárkanygya nemzetségéből, ki végül az előző három áldozatául esett. Az ő segítségük nélkül a *Sárkányok enciklopédiája* soha nem látott volna nyomdafestéket.

A szerző

A sárkánykutya-fajzat

Hosszú ideig úgy tűnt, hogy a híres mondás: „Elkaptalak, sárkánykutya-fajzattya!”, mellyel a hősdaliák gyakran dobálóznak erre-arra, pusztán csak a sértegetés egyik fajtája. A valóságban az árgyélus királyfik egy különleges, négy lábú változattal álltak szemben, az alföldi sárkányok fajzatából valókkal. A sárkánykutya-fajzat nem lövell lángot az orrán keresztül, csak ropogósra sült szopósmalacillatot gőzfelhő formájában. A malacot turbolyával készítik, hátán a bőrke már megrepedt a nagy ropogósságtól, megtöltik sült gesztenyével és áttetsző hónaposretek-szeletkével körberakott ezüstitálcán tálalják fel. Ez az elmondhatatlanul ínycsiklandozó illat sokkal hatásosabb a lángoknál, hisz ettől a hősdaliák gyomra olyan hangosan kezd korogni, hogy halálra rémült, ágaskodó paripáik az egekig dobják fel őket a nyeregből, ahonnan miszlikbe vágódva puffannak vissza a földre. A sárkánykutya-fajzatok kényelmes palotákban élnek, ahonnan soha nem hiányzik a jól felszerelt könyvtár és irodalmi szalon. Általában disznókutyákkal, a varacskos disznó egyik domesztikált fajtájával táplálkoznak. Noha négy lábon járnak, mégis felvilágosultabbnak képzelik magukat a többi sárkánynál. Rügyfakadással sokasodnak.

A sárkányok öreganyja

Nagy, mint egy kétemeletes ház, mégis anyókára emlékeztet. Minden egyes példánya, kivétel nélkül hímnemű és állandóan királykisasszonyok elrablásán jár az esze. Ezek nem is ijednek meg túlságosan, amikor gombaszedés közben találkoznak az ilyen anyókával, még ha oly hatalmasan ormótlan is. A félelem később jön, amikor már általában túl késő.

A mioritikus, értsd pásztorballadás sárkány

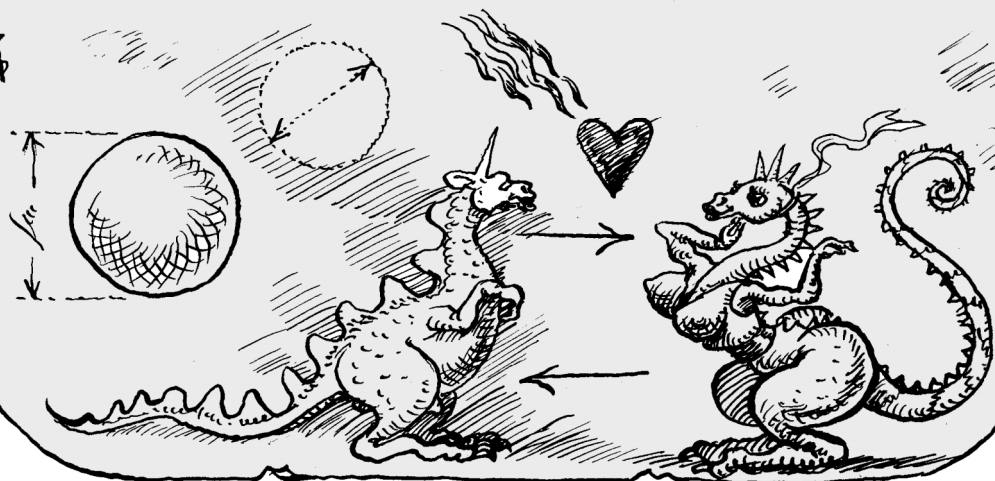
A Kárpátok hegyei alatt meghúzódó, Másik Világnak is nevezett mély barlangrendszerben, saját maga alapította birodalmában él. E hatalmas föld alatti tér világítását lávatavak szolgáltatják; csillogásuk bámulatos északi fényként tükröződik a mennyezeten. Itt, a Másik Világban találhatók a körkörös réz-, ezüst- és aranyerdők, melyeket mesterségesen ültettek, hogy középpontjukban elrejtőzhessenek a sárkányok palotái. A mioritikus sárkány matriarchális társadalmi berendezkedésben él: a törzs főnöknője egy vénséges vén sárkányasszony, körülötte élnek fiai és leányai, vejei és menyei. A nőstények terebélyes fara mutatja, hogy férjeiknél sokkal intelligensebbek. Mindezzel együtt kényeztetik őket, megbocsátják ügyetlenségüket és faragatlanságukat, sőt még azzal a néhány sutba rejtett boldogtalan királykisasszonnyal való rivalizálást is eltűrik. A mioritikus sárkány módfelett ostoba. Rettentő fizikai ereje nem sokat ér, hisz a legegyszerűbb találós kérdéssel annyira összezavarod, hogy heteken keresztül mind csak a megoldáson töri a fejét. Ám ha egyszer már markába kapott, az bizony nagy baj: könyöknyi karmokat váj beléd, melyek nem is nagyon tiszták, és két vastag lángnyelvével alaposan meg is pörköl. A hímek színes gyapotfonálból szőtt hosszú inget viselnek, szűk posztónadrágot és szarvasbőrből készült bocskort, a nőstények pedig hímzett ingvállat és katrincát. Mégis a fiatal hímeken sokkal ritkábban érződik a katrinca szaga, mint a krinoliné.

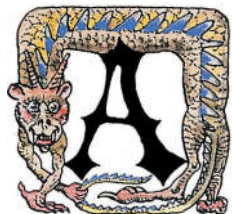

Mindentnemtudó

Tudományosan még nem igazolt fajzat, az is lehet, hogy csak a mondavilágban él. A híres-nevezetes Füles Jogarnak, valamint a hagyomány szerint neki tulajdonított ólombakancsnek a nyomait a Kaukázus egyik bitumenes palarétegében vélték megtalálni. Az ázsiai sárkányok elbeszélései szerint Mindentnemtudó örök jég borította, átjárhatatlan hegyes vidéken él. Lakása hatalmas gleccserbe fagyott légbuborékhoz hasonlít. Az orrán kibocsátott láng nem éget, hanem megmelengeti a lelkeket és megtölti a szíveket szeretettel. Ez az oka annak, hogy jobban félnek tőle a sárkányok bárminél, hisz a vele való találkozást csak egyszer élhetik túl. Másodszor megcsapja második szívüket is a gyilkos gyöngédség elviselhetetlen súlya. E sárkány szemében látható, azt mondják, a teremtés előtti nihil. Számtalan bölcs mondást tulajdonítanak neki. Ám ezekről egy másik fejezetben lesz szó.

Nyelv

sárkányok hangképző szervei: 1. (a zombál kivételével, beleszámítva persze Mindentnemtudót is, akiről úgy hírlík, nem is rendelkezik ilyesmivel) egy vastag, izmos, hasított, változó hosszúságú nyelv; a közönséges sárkány nőtényénél akár 1,23 méter is lehet, de a sárkán hím példányánál például 0,006; méter. 2. egy félelmetes agyarakkal teli pofa; és 3. egy végtelenül szabálytalan alakú gége. Ilyen körülmények között senki ne számítson hű de milyen nyelvezetre tőlük.

Azt mondják, a sárkányok elég sokat gondolkodnak, csak hát kifejezési nehézségeik miatt ezt nem tudják bizonyítani. Minél elvontabb a gondolat, annál nehezebb a kifejezésére szolgáló szavakat kiejteni. Ekkor száll be a játékba a test beszéde. Mikor magát dobálva hánykolódni látunk egy sárkányt, mint akinek egy kerékkel több vagy kevesebb van, pofákat vág, mint egy epileptikus, megtépi ruházatát és hajzatát, no, ekkor pontosan tisztában lehetünk a ténnyel, hogy komoly filozófussal állunk szemben, aki a szív könnyűségéről tart éppen előadást.

Sárkánylingvisztikai értelemben két nagy nyelvcsaládról beszélhetünk, ideértve egy nagy rakás nyelvjárást és sárkánytájszólást is. Az első, mely az európai térségben terjedt el – tehát a sárkányok sárkányára, a mioritikus sárkányra, a sárkánykutya-fajzatra és a sárkánra jellemző – inszinuáló nyelvekből áll. A második pedig, mellyel Ázsia alatt találkozhatunk (sárkányok sárkanygya, agyaras sárkány, sárkányok öreganyja, zugolyderes sárkány és közönséges sárkány), az agglutináló nyelveket képviseli.

*...pofákat vág, mint egy epileptikus... ekkor pontosan tisztában lehetünk
a ténnyel, hogy komoly filozófussal állunk szemben...*

Inszinuáló nyelvek

A sárkányok félnek az istenektől és akkor sem mondanának igaztalan dolgot, ha fejüket vétenék. Viszont az sincs ínyükre, hogy kimondják a pucér igazságot, hisz a fajzat tapasztalata szerint, aki így cselekedett, soha nem élte túl. E szorultságukból hangképző szerveik sajátságos anatómiája szolgáltatta a kivezető utat. Minthogy hasított, vagyis villás nyelvvel rendelkeznek, így történhetett meg, hogy mialatt a nyelv egyik villahasítóka határozottan kijelent egy mondatot, addig a másik, általában rövidebb, ám annál mozgékonyabb villahasíték gyorsan valami mást artikuláljon, sok esetben az első mondat ellenkezőjét. A nyelvészek ekképpen az alább következő párbeszédstruktúrákat figyelték meg:

ÁRGYÉLUS KIRÁLYFI: Adj' Isten, sárkánykutya-fajzat!

SÁRKÁNY (az első hasítékkal): Hallom-Hallahham Googa! (Fogadj' Isten, vitézem!)

(második hasítékkal): Zvghrxtsutdlrmrrrrr! (Lefordíthatatlan kifejezés célozva arra a lehetőségre, hogy a vitéz visszatérjen oda, ahonnan kibújt.)

ÁRGYÉLUS KIRÁLYFI: – Gyerünk, harcra fel!

SÁRKÁNY (az első hasítékkal): Bandagulaago Ini-kata Ini-kata Suntamarena-sumpati Atarvavedaguantanamera Ghh-ghh! (Gyerünk!)

(második hasítékkal): Zvghrxtsutdlrmrrrrr!

ÁRGYÉLUS KIRÁLYFI: Karddal vágjuk egymást vagy birkózással küzdjünk meg?

SÁRKÁNY (első hasítékkal): Hoola-hoop! (Birkózzunk, mert így igazabb!)

(második hasítékkal): Dooten Zbengh'â... (Kedvemre valóbb lenne buzogánnyal, de hát mit csináljunk, az élet nem alakul mindig úgy, ahogy mi szeretnénk...)

Agglutináló nyelvek

Ragacosak, hisz a hangképzést nagy nyálcseppek kísérik, ám éppen ettől ezek a nyelvek rendkívüli módon kifejezők, néha olyan igazságtalanul lenézett anyagokból, mint a kelések, rothadás és mocsok alkotva szépséget és új értéket. Mind az elrabolt királykisasszonyoknak, mind a vitézeknek komoly nehézségekkel kell számolniuk, mikor az ázsiai sárkányokkal beszélgetnek, kénytelenek kristálypajzsokat állítani maguk és beszélgetőpartnereik közé. Ezekben a nyelvekben a nyálcseppeket megkülönböztető írásjelekként használják. Ekképpen, egy olyan kifejezés, mint *Jomaa-moj*, kiejtve azt jelenti, hogy piruló levente, ám ha ezt két freccsenés követi a beszélgetőpartner homlokán, valamint még egy, a bal szemébe, akkor jelentése átlényegül, és ezután már egyfajta pajzsot fog kifejezni, amit

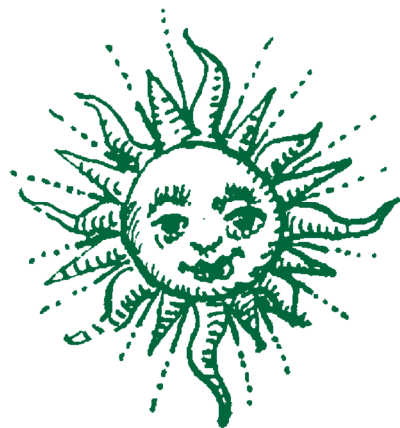
... a nyálcseppeket megkülönböztető írásjeleként használják.

disznókutyabőrkeből készítene. Számos lázadást és tiltakozó megmozdulást robbantott ki az a szabály, miszerint a nemzetközi kapcsolatokban ezek a sárkányok is a Zwit kötelesek használni, amely egy központosítás nélküli távirati nyelv. „Tűrhetetlen merénylet ez legszemélyesebb értékeink ellen – állt egyik hivatalos közleményükben. Ősi nyelvünkkel mi nem ízetlen absztrakciókat fejezünk ki, hanem önön életvitelünk lényegét és zamatát.” Ám a ragacsos-agglutináló nyelveket használó sárkányok még a mai napig sem vívták ki a többi nemzet megértését.

A nyelvészeti illetékesség egyik sajátos esetét képviselik az ázsiai sárkányok (zombálok). Igazgyöngyös gyűrűkkel át- meg átfúrt roppant nagy szemfogaik erősen rezonálnak a finom ékszerek csilingelésére, melyek néha könnyedek, mint egy fuvallat, máskor hangosak, mint valami katedrális harangjátéka, olykor dallamosak, mint egy szerelmi vallomás, máskor disszonánsak, mint a betonlépcsőn legörgetett bádogvedrek. Ezek a csilingelések alkotják a zombálok nagyon meggyőző nyelvét. Régen ők voltak a föld alatti világ szónokai. Annak ellenére, hogy egy kukkot sem értettek a beszédükből, a sárkányok még a legeldugottabb sarkokból is odasereglettek és nehéz skalpokat fizettek, csak hogy őket hallgathassák. Minden alkalommal mindannyian tökéletesen megvilágosodva, tisztában és szárazabban távoztak, mint előtte valaha.

Mindentnemtudónak nem nagyon volt beszélt nyelve. Írásának viszont egészen különleges nyelvtani felépítése van. Nála nem léteznek a mi ismert szótagi alakzataink: a főnév, névmás, ige stb. Vannak viszont más, a világot erősebb és előbb színekkel lefestő eszközeik: a mosoly, pofonverés, báméskodás, könnyezés, égne álló haj, nyögés (fájdalomtól és örömtől), simogatás... A fordítók nagy többsége, akik a tojáshéjakon maradt töredékek fölé görnyedtek, ma könnyes szemmel báméskodva sétálnak az egészségházak udvarain.

Tartalomjegyzék

Előszó 5

Első rész:
AZ UNIVERZUM

Anatómia 10

Fajták és változatok 15

Földrajzi ismeretek 38

Történelem 50

Fegyverek 60

Foglalkozások és szerszámok 68

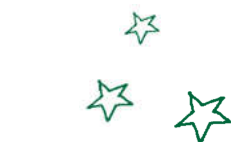
Gazdaság 75

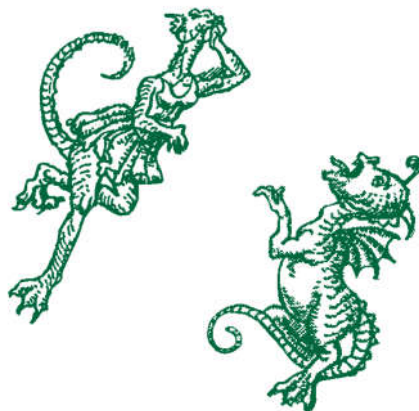
Civilizáció 78

Nyelv 85

Tudományok 90

Művészet és irodalom 92

Második rész:
A TÖRTÉNETEK

Lobónak és Fofónak,
a sárkány sárkanygya fiainak története 107

A kis költőlány, Vasziliszka története 116

Bombasz, a kém története 125

Astor, a zugolyos sárkánykölyök története 136

Chung doftor története 145

Zurbalán zurbája, a Quatr'a-i sárkán meséje 154

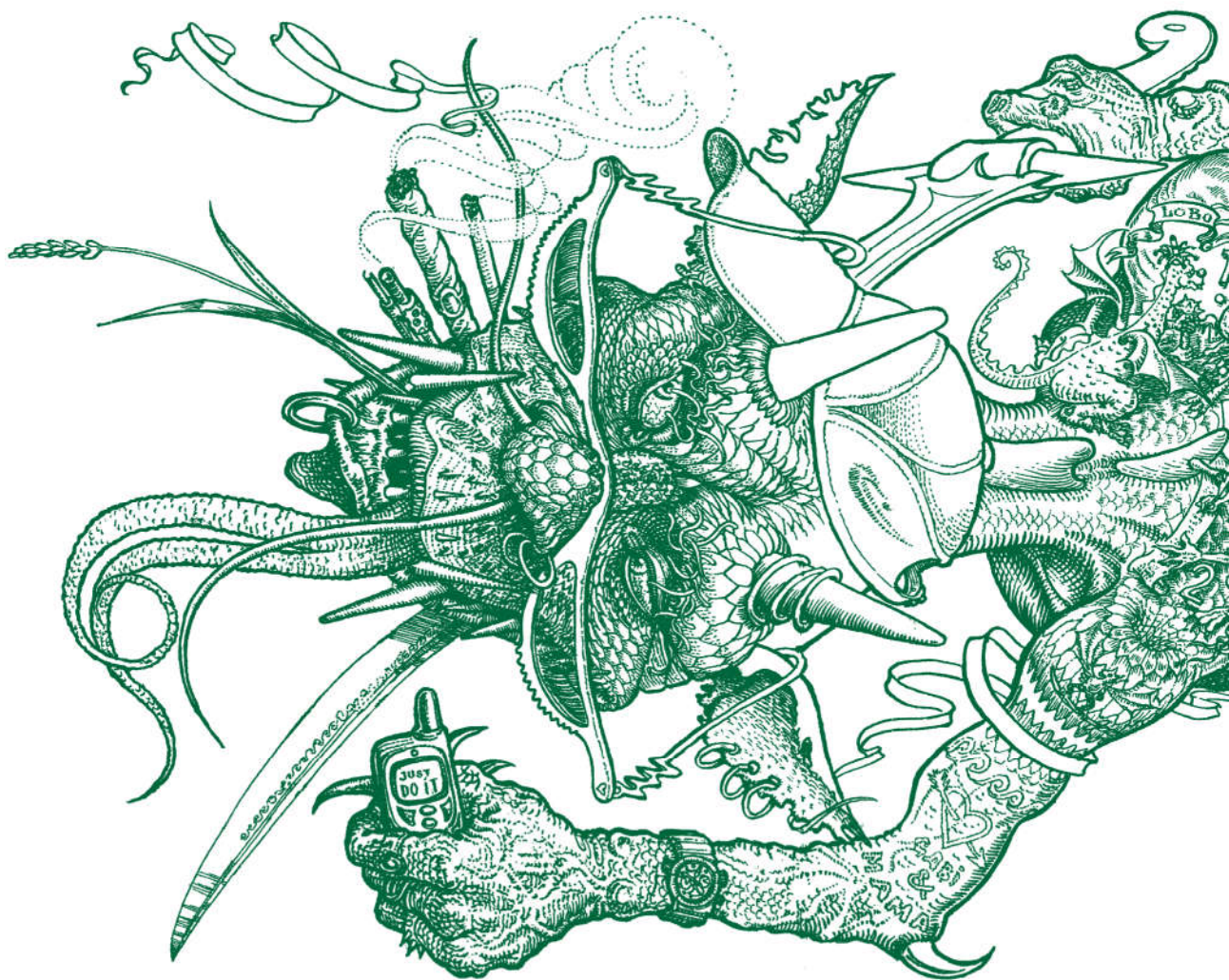
Mindentnemtudó története 163

Ding-Ding, a programozólány története 172

Zumm története,
a sárkányok öreganyjának fajzatából 181

Kornyikó mester,
a sárkánykutya-fajzat története 191

Szeretett olvasóm,

minden enciklopédia, a dolgok törvényszerűsége szerint, hiányos. Noha egész életemet e hatalmas terület tanulmányozásának szenteltem, ma mégis a be nem teljesedés kesernyés íze bujkál a számban. Éppen ezért, te, olvasóm, felbecsülhetetlen segítségemre lehetnél. Ha lobogni érzed magadban a megismerés nemes tüzét, és ha lapjaim rányitották szemedet egy eddig még nem is sejtett világra, csatlakozz hozzám a sárkányológia (úgyis mint drakonológia, zmeológia, balauroológia) tövise, ám annál gyümölcsözőbb útján.

Oszd meg velünk hát minden felfedezésedet, minden megfigyelésedet és gondolatodat e területen, ahová, ó, jaj, csak nagyon kevesen merészkednek. Sárkányokat ábrázoló rajzaid, a világukról szóló elbeszélések és versek mind-mind nagy segítségemre lehetnek kutatásaim során.

Küldj el mindent gyorsan, mihamarabb a kiadó címére, és amatőr sárkányológus oklevelet kapsz cserébe.

Addig is maradok őszinte, elkötelezett barátod,

A szerző